

ERITYISASUMISPALVELUJEN MYÖNTÄMISPERUSTEET 1.1.2023 alkaen

Pohjois-Savon hyvinvointialueella järjestää erityisasumispalveluissa sosiaalihuoltolain (1301/2014) 21§:n mukaista asumispalvelua yli 18-vuotiaille henkilöille, jotka tarvitsevat erityistä tukea asumisessaan sekä asumisensa järjestämisessä. Erityisen tuen tarve asumisessa johtuu asumisen ja arjen vaarantumisesta, joiden taustalla ovat psyykkisistä ja/tai päihdeiden käytöstä johtuvat ongelmat/ haasteet. Hyvinvointialueen järjestämiin mielenterveys- ja päihdekuntoutujille tarkoitettuihin asumispalveluihin sisältyy tuettua asumista, palveluasumista (1.1.2023 yhteisöllinen asuminen) ja tehostettua palveluasumista (1.1.2023 ympärivuorokautinen palveluasuminen).

Erityisasumispalveluiden asumispalvelut ovat ajankohtaisia, kun muut asumista turvaavat tukitoimet tai palvelut on kokeiltu tai arvioitu riittämättömiksi. Palveluilla tuetaan tavoitteellisesti asiakkaan toimintakyvyn ja elämönhallinnan vahvistumista / ylläpitämistä asumisen turvaamiseksi. Palveluita järjestettäessä huomioidaan asiakkaan voimavarat ja tuetaan asiakkaan osallisuutta elämän eri osa-alueilla. Toiminta perustuu kuntouttavaan ja valmentavaan työotteeseen. Myönnettävä asumispalvelu on pääsääntöisesti määräaikaista ja tavoitteena on asumisen onnistuminen/turvaaminen myönnettyllä palvelulla.

Erityisasumispalveluihin hakeutuminen käynnistyy yhteydenotolla erityisasumis- palveluiden palveluohjaukseen. Sosiaalihuoltolain (1301/2014) mukainen palveluntarpeen arviointi käynnistyy henkilön omasta, läheisen tai asiakkaan muun verkoston yhteydenotosta. Asia voi tulla vireille palvelutarpeen arviointipyynnönä tai suullisena/kirjallisena hakemuksena. Palvelutarpeen arviointi on aloitettava viipymättä ja saatettava loppuun ilman aiheetonta viivytystä viimeistään kolmen kuukauden kuluessa asian vireille tulosta. Palvelutarvetta selvitetessä otetaan huomioon asiakkaan tai hänen edustajansa sekä mahdollisten yhteistyötahojen näkemys. Palvelutarpeen arvioinnin tukena toimii erityisasumispalveluiden moniammatillinen työryhmä. Mikäli toisen hyvinvointialueen asukas hakee palvelua Pohjois-Savon hyvinvointialueelta, hänen palvelutarvettaan arvioidaan yhteistyössä lähettävän tahon kanssa. Tällöin sovelletaan Pohjois-Savon hyvinvointialueen erityisasumispalveluiden myöntämisperusteita ja asiakasmaksuja.

Asiakkaalle tehdään palvelutarpeen arvioinnin perusteella myönteinen tai kielteinen päätös. Asiakas voi hakea päätökseen muutosta. Palvelusta peritään Pohjois-Savon hyvinvointialueen vahvistama asiakasmaksu. Pohjois-Savon hyvinvointialue järjestää palvelut omana toimintana tai ostopalveluna. Pohjois-Savon hyvinvointialueen omat asumispalvelut ovat ensisijaisia suhteessa ostopalveluihin. Asiakkaan palvelutarpeen ja toimintakyvyn muuttuessa asiakkaalle myönnettyä palvelua voidaan muuttaa palvelutarvetta vastaavaksi tai palvelu päätetään. Asumispalvelun myönteinen päätös purkautuu, jos asiakkaan toimintakyvyssä tapahtuu sellainen muutos, että hänen palveluntarpeensa ei täytä enää erityisasumispalvelujen myöntämisperusteita tai asiakas ei sitoudu palveluun. Asiakkaalla on oikeus päättää palvelu omasta aloitteestaan.

Seuraavat tekijät ovat perusteita asumispalvelun myöntämiselle:

-Akuutti tai vakava psyykkinen sairaus, oireilu tai päihdeongelma, josta aiheutuu merkittäviä asumista haittaavia ja vaarantavia tekijöitä. Asumisen vaarantuminen voi johtua myös erilaisista aloitekyvyn ja toiminnanohjauksen haasteista. Esimerkkejä edellä kuvattuihin:

-Siivottomuuteen liittyvä terveysuhka itselle ja ympäristölle

-Asunnottomuus, häädöt, vuokravelka, asumishäiriöt, paloturvallisuuden laiminlyönti, jotka eivät mahdollista suoraa vuokrasuhdetta vapailla asuntomarkkinoilla

-Rikollisuudesta aiheutuvat lieveilmiöt ympäristölle

-Käytösongelmat

Asiakas tarvitsee tukea edellä kuvatuista syistä johtuen useilla arjen eri osa-alueilla, kuten asunnosta huolehtimisessa, kodin ulkopuolisissa asioinneissa, talouden hallinnassa, hoitosuhteisiin kiinnittymisessä, asianmukaisen lääkehoidon seurannassa, tarvittaviin hoito- ja kuntoutuspalveluihin ohjautumisessa

Seuraavat tekijät eivät ole perusteita asumispalvelun myöntämiselle:

-Pelkkä asunnottomuus, asunnon tarve tai asunnottomuuden uhka

-Pelkkä yksittäinen diagnoosi tai fyysisen toimintakyvyn vaje ilman asumisen vaarantumista

-Asunnon epätarkoituksenmukaisuus, kuten sijainti, vuokra tai koko

-Asiakkaan kyvyttömyys hoitaa taloudellisia asioita

-Ensisijaisista palveluista tai apuvälineiden käytöstä kieltäytyminen

-Pelkkä siivous-, ulkoilu- tai asiointiavun tarve

-Turvallisuuden tai asumisen vaarantuminen toisen henkilön käytöksen vuoksi

-Kriisiasumisen tarve

-Kuntoutuksen tai hoidon keskeneräisyys. Esimerkiksi psykiatrinen hoito tai päihdekuntoutus, joiden seurauksena toimintakyky voi parantua.

ERITYISASUMISPALVELUIDEN PALVELULUOKAT

Asiakkaan palvelutarve määrittää sijoittumisen eri palveluluokkiin seuraavasti:

Tuettu asuminen

Tuettua asumista järjestetään henkilöille, jotka tarvitsevat tukea itsenäisessä asumisessa tai itsenäiseen asumiseen siirtymisessä. Tuetulla asumisella tarkoitetaan asumista ja arjen hallinnan taitojen tukemista erilaisin ohjauksellisin keinoin. Tuettua asumista voidaan järjestää asiakkaan itsensä vuokramaan tai omistamaan asuntoon

tarjottavana palveluna tai siten, että asiakas asuu palveluntuottajan järjestämässä vuokra-asunnossa tai yhteisöllisessä asumisyksikössä.

Omaan kotiin tarjottava tuettu asuminen

Omaan kotiin tarjottavalla tuetulla asumisella tarkoitetaan asiakkaan omaan asuntoon, itsensä vuokraamaan tai omistamaan asuntoon, järjestettävää määräaikaista tukea. Tuettu asuminen omaan kotiin on ensisijainen tukimuoto verrattuna muihin palveluluokkiin. Palvelulla tuetaan asiakkaan asumista sekä mahdollisimman itsenäistä selviytymistä. Asiakasta tuetaan yksilöllisten tavoitteiden mukaisesti monipuolisesti niissä asioissa, jotka vaarantavat hänen itsenäistä asumistaan ja selviytymistään. Tuki voi olla esim. kodinaskareiden harjoittelemista, itsenäistä taloudenhallintaa, kodin ulkopuolisten palveluiden käyttämistä, vapaa-ajan toimintaan ohjaamista sekä tarvittavien sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluiden varmistaminen. Asiakkaalla on oma halu ja motivaatio ottaa vastaan kotiin annettavaa tukea ja hän pystyy toimimaan ohjattuna ja hyötyy suunnitelmallisesta tuesta.

Asiakas voi vastata lääkehoidosta itsenäisesti tai hän voi tarvita tukea lääkehoidon toteuttamiseen. Lääkehoitoa tuetaan asiakkaan palvelutarpeen mukaisesti. Lääkehoito voidaan tarvittaessa toteuttaa valvotusti (kotihoito tai asumispalvelu).

Asumispalveluilla ei voida korvata hoitokontakteja vaan asiakasta tuetaan tarvittaviin palveluihin hakeutumisessa ja näihin kiinnittymisessä. Asiakkaan tuen tarve on pääsääntöisesti arki- ja päiväaikaista. Tuettu asuminen omaan kotiin voi olla tiiviimmillään päivittäistä, enintään kerran päivässä toteutuvaa. Tukea voidaan tarvittaessa toteuttaa myös ilta- ja viikonloppuaikoina sekä arkipyhinä.

Tuettu asuminen palveluntuottajan järjestämässä vuokra-asunnossa tai asumisyksikössä

Tuetulla asumisella tarkoitetaan vuokra-asumisen ja tukitoimien yhteensovittamista. Tuetussa asumisessa asiakas on vuokrasuhteessa palveluntuottajaan. Tuettu asuminen voi tapahtua asiakkaan yksilöllisten tarpeiden perusteella joko yhteisöllisessä tukiasumisessa (asumisyksikkö) tai hajautetussa tukiasumisessa, jossa asunto sijaitsee normaalissa asuntokannassa. Tukiasumisessa asuvalla asiakkaalla voi olla vaikeuksia asumishistoriansa perusteella saada asuntoa vapailta asuntomarkkinoilta. Yhteisöllinen tukiasuminen voidaan toteuttaa päihteettömänä tai päihteet sallivana. Hajautetussa tukiasumisessa tuetaan päihteettömyyteen, mutta päihteiden käyttö ei ole este palvelun saamiselle.

Asiakas tarvitsee tukea eri elämän osa-alueilla, kuten elämänhallinnan ja osallisuuden vahvistamisessa. Tuki voi olla sanallista arkielämän taitoihin liittyvää ohjausta. Työmenetelmänä voi olla myös yhdessä tekeminen, jos se on asiakkaan tarpeiden mukaista. Asiakas tuetaan asiakassuunnitelmassa sovittujen yksilöllisten tavoitteiden mukaisesti mm. harjoittelemaan kodinaskareita, itsenäistä taloudenhallintaa, käyttämään kodin ulkopuolisia palveluja, löytämään mahdollisuuksia vapaa ajan toimintaan sekä ohjautumaan tarvittaviin sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluihin.

Tuetun asumisen asiakas voi vastata lääkehoidosta itsenäisesti tai hän voi tarvita tukea lääkehoidon toteuttamiseen. Lääkehoitoa tuetaan asiakkaan palvelutarpeen mukaisesti. Lääkehoito voidaan tarvittaessa toteuttaa valvotusti (kotihoito tai asumispalvelu). Asumispalveluilla ei voida korvata hoitokontakteja vaan asiakasta tuetaan tarvittaviin palveluihin hakeutumisessa ja näihin kiinnittymisessä.

Tuki on pääasiassa arki- ja päiväaikaisesti toteutuvaa. Tukea voidaan tarvittaessa toteuttaa myös viikonloppuina.

Palveluasuminen (1.1.2023 alkaen yhteisöllinen asuminen)

Palveluasumisessa asiakas asuu palveluntuottajan asiakkaalle vuokraamassa asunnossa. Asiakas saa tukea ja apua asumispalveluyksikön henkilökunnalta aamusta iltaan. Palveluasumisen lähtökohtana on, että asuminen omassa kodissa avopalveluiden avulla tai tuetussa asumisessa omaan kotiin ei ole mahdollista tai se ei ole onnistunut. Palveluasumisessa asiakas tarvitsee intensiivistä ja pitkäjänteistä tukea mielenterveys- tai päihdeongelmansa vuoksi sekä omatoimisuuden ja asumisen tiivistä harjoittelua. Toiminnan painopisteenä on monipuolinen kuntoutumisen tukeminen sekä asiakkaan osallisuuden ja toimintakyvyn vahvistaminen.

Palvelutarpeenarviointiin perustuen voidaan myöntää tukipalveluja kuten esimerkiksi ateria-, vaatehuolto- ja siivouspalvelut. Palveluasumisessa asiakas tarvitsee useita kertoja päivässä ja konkreettista avustamista ja tukemista, ravitsemuksen toteuttamisessa, hygienian hoidossa, lääkehoidossa sekä muissa päivittäisissä toiminnoissaan. Hän voi tarvita tukea liikkumisessa ja siirtymisissä esim. pyörätuoliin. Asiakkaalla voi olla somaattisia sairauksia / fyysisiä rajoitteita, jotka edellyttävät hoitotoimenpiteitä. Asiakkaalla voi olla psyykkisestä sairaudesta johtuvia harhoja ja/tai valvontaa edellyttää käyttäytymistä (aggressiivinen käyttäytyminen, vakavat pakko-oireet, itsetuhoinen käyttäytyminen).

Palveluihin sisältyy asiakkaan tarpeen mukainen toimintakykyä ylläpitävä ja edistävä tuki, kuntoutus ja ohjaus sekä tarvittaessa hoito ja huolenpito, sekä tarvittaessa arkea tukevat tukipalvelut kuten ateria-, vaatehuolto- ja siivouspalvelut

Palveluasuminen voi olla myös lyhytaikaista tai tilapäistä, jolloin asiakas voi harjoitella normaalia asumista määräaikaisesti lyhyen aikaa, kuitenkin enintään kolme kuukautta. Asiakkaan avun tarve yöaikaan voi olla satunainen.

Tehostettu palveluasuminen (1.1.2023 alkaen ympärivuorokautinen palveluasuminen)

Tehostetulla palveluasumisella tarkoitetaan palveluntuottajan asiakkaalle vuokraamassa asunnossa järjestettävää asumista ympärivuorokautisten tukitoimien avulla. Yöaikaisen tuen tarve johtuu pääasiassa psyykkisestä oirehdinnasta. Tehostetun palveluasumisen lähtökohtana on, että asuminen omassa kodissa avopalveluiden kevyemmissä asumispalveluissa ei ole mahdollista tai se ei ole onnistunut. Tehostetussa

palveluasumisessa asiakas tarvitsee intensiivistä ja pitkäjänteistä tukea mielenterveys- tai päihdeongelmansa vuoksi sekä omatoimisuuden ja asumisen tiivistä harjoittelua. Toiminnan painopisteenä on monipuolinen kuntoutumisen tukeminen sekä asiakkaan osallisuuden ja toimintakyvyn vahvistaminen. Tehostetussa palveluasumisessa asiakas tarvitsee jatkuvaa ohjausta, valvontaa ja konkreettista tukea ruokailussa, hygienian hoidossa, lääkehoidossa sekä muissa päivittäisissä toiminnoissaan vuorokauden ympäri. Asiakas voi tarvita liikkumisessa ja kaikissa siirtymisissä esim. pyörätuoliin tai WC:hen henkilöstön apua. Asiakkaalla on runsaasti psyykkisen tuen tarvetta erilaisten vaativien käytösoireiden vuoksi, esimerkiksi itsetuhoisuuden, arvaamattomuuden ja potentiaalisen väkivaltaisuuden vuoksi.

Palveluihin sisältyy asiakkaan tarpeen mukainen toimintakykyä ylläpitävä ja edistävä tuki, hoito ja huolenpito sekä tukipalvelut kuten ateria-, vaatehuolto-, ja siivouspalvelut.

Tilapäinen asumispalvelu

Tilapäistä asumista järjestetään henkilöille, jotka tarvitsevat lyhytaikaista asumispalvelua. Tilapäistä asumista myönnettäessä erityisasumispalveluiden myöntämisperusteiden on täytyttävä. Palvelujen järjestämisen perusteena voi olla myös toimintakyvyn äkillinen alentuminen, toimintakyvyn kartoittaminen tai tarkoituksenmukaisen asumispaikan odottaminen. Tilapäinen asumispalvelu on päihteetöntä.